

Pierson-penning voor Van de Klundert

Op woensdag 29 november ontving Th. van de Klundert op grond van zijn brede en diepgaande wetenschappelijke oeuvre de Mr N.G. Pierson-penning. De lofrede die bij deze gelegenheid werd uitgesproken volgt hier in aangepaste vorm.

Het bestuur van de Stichting Mr N.G. Pierson Fonds heeft in zijn overwegingen meegenomen dat het oeuvre van Van de Klundert niet alleen een breed gebied omvat, maar bovendien grote diepgang vertoont. Zijn publicaties bestrijken zowel de macro- als de micro-economie. In het bijzonder de groeitheorie, de kapitaaltheorie, de theorie van internationale handel, de theorie van de economische orde en de geschiedenis en de methodologie van het economische denken. Van de Klundert heeft ervan blijk gegeven goed aan te voelen op welke gebieden nieuwe onderzoeksresultaten konden worden verkregen. Ook heeft hij laten zien over begaafdheden te beschikken om op een theoretisch zo elegant mogelijke wijze tot deze resultaten te komen. Daarmee laat Van de Klundert zich kennen als een groot theoreticus. Hoewel Van de Klundert's wetenschappelijke werk sterk theoretisch van aard is, is het niet irrelevant voor de beleidspraktijk gebleken. De langs theoretische weg ontwikkelde inzichten zijn voor de economische politiek van groot belang geweest. Een voorbeeld van zijn publicaties op het terrein van de economie van de natuurlijke hulpbronnen uit het begin van de jaren tachtig, is het met wijlen prof. Henk Peer geschreven boek *Energie: een economisch perspectief*. In de jaren zeventig leverde Van de Klundert een belangrijke bijdrage aan de analyse van de werkloosheidsstijging na de eerste oliecrisis. Deze analyse heeft geresulteerd in het preadvies van de Vereniging van Staathuishoudkunde samen met H. den Hartog en H. Tjan *De structurele ontwikkeling van de werkgelegenheid in macro-economisch perspectief* en het Vintaf-I model van het Planbureau. Tenslotte verdienen Van de Klundert's analyses over de betekenis van instituties en normen en waarden voor de doelmatigheid van de voortbrenging en voor de groei, evenals de analyse van de standpunten van de voor- en tegenstanders van de mondialisering een vermelding. In dit verband komen zijn publicaties *Groei en instituties* uit 1997 en *Vormen van kapitalisme* uit 2005 en het opstel *Economic Efficiency and Ethics* in *De Economist* van 1999 ter sprake.

De ontwikkeling van de economische wetenschap is niet endogeen, maar staat tevens onder invloed van de feitelijke gebeurtenissen en is dus deels exogeen bepaald. Deze laatste invloed leidt tot overgangen in de aandacht van wetenschappers van het ene naar het andere gebied. Van de Klundert merkte altijd op, wanneer het getij bezig was te verlopen. Dit leidt ertoe dat in zijn wetenschappelijke aandacht een zelfde periodisering aangebracht kan worden zoals men die ook in de literatuur ziet.

1962 – 1969

Ervan uitgaande, dat de wetenschappelijke carrière van Van de Klundert met zijn promotie in 1962 begon, ging zijn aandacht in de jaren zestig uit naar de groeitheorie. In 1962 verscheen zijn dissertatie over *Groei en inkomensverdeling*, evenals het overzichtsartikel *Bouwen aan de groeitheorie* in *De Economist* van 1963, waarin hij onder andere zijn onvrede met het uitgangspunt van de exogeniteit van de technische vooruitgang ventileerde. In deze periode verscheen een artikel over de technische vooruitgang en de substitutie tussen arbeid en kapitaal in *American Economic Review* van 1965. Van de Klundert schreef dit artikel samen met David.

1969 – 1974

In de jaren zestig ontstond de kapitaalcontroverse die zich tot in het midden van de jaren zeventig voortzette. Dit was een botsing tussen de hoofdstroom der neoklassieken en een aantal heterodoxe stromingen, onder meer de klassieke, de Ricardiaanse, de post-Keynesiaanse, de Marxistische en de Sraffaïaanse. Centraal in deze controverse stonden exotische verschijnselen, zoals *reswitching*, *double switching of techniques* en *capital reversing*, welke zich in een model met heterogeen kapitaal wel, en binnen de neoklassieke wereld niet kunnen voorkomen. Opnieuw stonden de klassieke waardeleer en de neoklassieke prijstheorie tegenover elkaar. Van de Klundert onderzocht op afstandelijke en niet vooringenomen manier tot welke verschillen in uitgangspunten de controversiële standpunten konden worden teruggebracht. Van de Klundert's artikel *Productie, kapitaal en interest* uit *De Economist* van 1970 moet als een klassiek artikel op zijn terrein worden beschouwd. Op dezelfde wijze analyseerde hij de maatschappelijke tegenstellingen op het terrein van de economische orde, zoals die in de tweede helft van de jaren zestig aan het licht traden. Hier geldt duidelijk wat Van Gemert, De Groof, Peer en Van Schaik, leerlingen

van Van de Klundert, in het *Scriptum Amicorum* in *De Economist* van 1989 ter gelegenheid van zijn 25-jarig hoogleraarschap over de behandeling van de tegenstelling tussen Keynesianen en neoklassieken opmerken: „...*Van de Klundert's involvement with the controversy was primarily descriptive, sometimes philosophical. He turned out to be a very critical examiner who was well aware of what was going on and was quite reserved when it came to taking sides*”.

1974 – 1984

In deze jaren verschoof de aandacht van de economische professe van werkloosheid, onderbesteding en groei naar werkloosheid, inflatie en schaarste aan natuurlijke hulpbronnen. Ook Van de Klundert verlegde zijn aandacht naar deze gebieden en leverde aan de betrokken theorievorming belangrijke bijdragen. De aandacht van Van de Klundert voor kapitaaltheoretische vraagstukken verdween niet. Hij bleef nadenken over de vraag wat het algemene kader is waarbinnen belangrijke leerstukken uit de kapitaaltheorie zouden kunnen worden gevat. In het artikel *Optimal Capital Accumulation in Generalized Leontief Models* in *De Economist* van 1981 komt Van de Klundert tot de conclusie dat dit kader wordt gevormd door het (open) algemene-evenwichtsmodel van Von Neumann.

1984 – 1990

Dit zijn de jaren van de hernieuwde aandacht voor de macro-economische theorie. Terwijl in het voetspoor van Lucas de internationale professe sterk tendeerde in de richting van de nieuw-klassieke theorie, die uitgang van rationeel gevormde verwachtingen en perfect werkende markten, concentreerde Van de Klundert zijn aandacht op Keynesiaanse verschijnselen als coördinatiefouten in de particuliere sector, de gevolgen van nominale en reële loonrigiditeiten voor de internationale voortplanting van de conjunctuur en multi-pele evenwichten. In het licht van zijn bijdrage aan Vintaf-I verwondert deze invalshoek niet. Een kenmerkend artikel uit deze periode is *Coordination Failure in an Industrial Society* uit *De Economist* van 1987. Ook in dit artikel toont Van de Klundert zich een meester die zijn lezer op een trefzekere en heldere wijze inleidt in de wereld met positieve terugkoppelingen, strategische complementariteit, monopolistische mededinging en vraagexternaliteiten.

1990 – 2000

Omstreeks het jaar 1990 had Van de Klundert alle eerder genoemde onderzoeksgebieden betreden. Daar had hij het bij kunnen laten, maar deed dat niet. Van de Klundert ging op herhaling en keerde terug tot zijn oude liefde, de groeitheo-

rie. Geïnspireerd door het werk van Paul Romer, dat ten principale binnen de intertemporele algemene evenwichtstheorie valt, heeft Van de Klundert zich in de jaren negentig, vaak samen met zijn collega's Van Schaik en Smulders, nog eens met élan gestort op wat de endogene groei is gaan heten. Het vertrekpunt lag in het overzichtsartikel *Reconstructing Growth Theory* dat Van de Klundert samen met Smulders schreef en in 1992 in *De Economist* is gepubliceerd. In de onderhavige periode geeft Van de Klundert ook serieuze aandacht aan een publicatie uit de Kaldoriaanse traditie *A New View of Economic Growth* (1989) van Maurice Scott. Karakteristiek in deze periode is ook de aandacht van Van de Klundert voor de vraagstukken van convergentie en divergentie van welvaart en groei tussen landen en continenten. Met steun van het Centraal Planbureau, dat zijn adviseur op deze wijze een schitterende hommage bracht, is het werk op het terrein van de groeitheorie van Van de Klundert in 2001 opnieuw uitgegeven in het prachtige boek *Growth Theory in Historical Perspective*.

2000 – 2005

De geschiedenis herhaalt zich wederom. Evenals Van de Klundert zich in de beginjaren zeventig ten vervoelge op zijn aandacht voor de groeitheorie zich op de vraagstukken van economische orde en ethiek ging richten, zo deed hij dat ook na het jaar 2000.

Het zou niet helemaal ondenkbaar zijn dat met het heden, Van de Klundert is nu zeventig jaar, ook de tijd van wetenschappelijke arbeid is afgesloten. Zeker is dat niet. Indien de geschiedenis zich blijkt te herhalen, dan zou men, ingeval Van de Klundert niet van ophouden weet, nieuwe diepgaande verhandelingen over de veranderende internationale arbeidsverdeling en grondstoffschaarste tegemoet mogen zien. Wanneer men zich beperkt tot wat Van de Klundert heeft geboden, kan de conclusie slechts zijn dat hij een indrukwekkend oeuvre heeft gecreëerd. Een belangrijk kenmerk van zijn theoretische analyses is dat ze algemeen zijn, in de zin dat de analyse niet beperkt wordt tot één markt, maar altijd met de interdependenties tussen de markten rekening houdt. Nu zou men daaraan de conclusie kunnen verbinden, dat het werk van Van de Klundert binnen het kader van de algemene-evenwichtstheorie zou passen. Hoewel hij inderdaad wel publicaties pleegde die binnen deze discipline vielen zou deze conclusie

zijn werk te kort doen. Zoals eerder bleek heeft Van de Klundert altijd rekening gehouden met externaliteiten, overloopeffecten en terugkoppelingen, kortom voor verschijnselen die in de algemene-evenwichtstheorie worden weggelaten. Het is beter Van de Klundert te beschouwen als een macro-econoom, daarbij in het midden latend of hij een Keynesiaans of een neoklassiek macro-econoom is.

De Economist is een belangrijk Nederlands tijdschrift op het terrein van economie. Van de Klundert is 35 jaar lid van de redactie van dit tijdschrift geweest, de laatste vijftien jaar, van 1987 tot 2002, als voorzitter. In beide hoedanigheden heeft hij bijgedragen aan de bevordering van de economiebeoefening in Nederland.

Hiermee past Van de Klundert in een roemruchte traditie die voor de oorlog door C.A. Verrijn Stuart en G.M. Verrijn Stuart in gang is gezet en na de oorlog is voorgezet door Hennipman, Tinbergen en Zijlstra. Ook zij maakten gedurende hun gehele wetenschappelijke actieve leven deel uit van de redactie van *De Economist*.

...nieuwe
diepgaande
verhandelingen
over de
veranderende
internationale
arbeidsverdeling
en grondstoffen-
schaarste...